

Besluit:

“En nu, wat gaat er verder gebeuren?”

Bij de voorstelling van dit Verslag aan de Begeleidingscommissie van het Steunpunt tot bestrijding van armoede kwam één zin, die klonk als een bijzonder indringend besef, steeds terug als een leidmotief: *“we vergeten het dikwijls, maar mensen in armoede zijn volwaardige burgers”*. Dit is de essentie van ons verslag. Het is de rode draad die er doorheen loopt en die absoluut doorgetrokken moet worden, als antwoord op de vraag van alle verenigingen en actoren die strijden tegen armoede en die zich tijdens het hele overlegproces zo sterk hebben ingezet: *“En nu, wat gaat er verder gebeuren?”*

Blijft dit Verslag een tastbaar spoor van een mooie oefening in participatieve democratie, nog maar eens een rapport, ongetwijfeld nuttig, maar met weinig impact? Daar kunnen we ons niet bij neerleggen en de verenigingen waar armen het woord nemen - die met hun woorden, hun ervaringen, hun problemen en hun reflecties het middelpunt van dit overleg vormden - zouden dat trouwens niet begrijpen. De beroepskrachten uit verschillende sectoren - die bereid waren om mee te doen aan dit dialoogproces op basis van de ervaringen van wie armoede dagdagelijks meemaakt - overigens evenmin.

Bovenop de voortdurende socio-economische ongelijkheden, leeft er namelijk een sterk gevoel van onrechtvaardigheid. Dat is trouwens meer dan een gevoel, het is een realiteit. Wie in armoede leeft, lijdt onder een steeds terugkerend gebrek aan erkenning. Mensen in armoede verkondigen het luid en duidelijk: ze worden niet ernstig genomen. Tekenend is de opmerking van een deelnemer aan het overleg over de vele gevallen van mensen in armoede die onder bewindvoering worden geplaatst, *“omdat dit een manier is om de minachting te officialiseren: mensen in armoede worden beschouwd als onbekwaam”*. Een andere deelnemer wees er op dat *“een van de voordelen van het Steunpunt tot bestrijding van armoede net is, dat het functioneert als een plek waar mensen die als weinig intelligent beschouwd worden het tegendeel kunnen bewijzen”*. Deze mensen zijn echt niet enkel monden om te voeden, tegenover wie we ons tevreden kunnen stellen met de toekenning van enkele tweederangsrechten om de werkelijke uitdaging uit de weg te gaan, als een pleister op een wonde die we niet willen zien. We kunnen het niet hebben over materiële en sociale achterstelling zonder ernstig in te gaan op de kwestie van de ineffectiviteit van fundamentele rechten, of het nu gaat om economische, sociale, culturele, burgerlijke of politieke rechten. Alles is met alles verweven. Wat gezinnen willen, is een menswaardig inkomen en een degelijke woning om hun kinderen goed te kunnen opvoeden, niet enkel ondersteuning bij de opvoeding. Wat dak- en thuislozen willen, is een woning, niet enkel een referentieadres.

Omdat ze volwaardige burgers zijn, hebben mensen in armoede recht op ernstige antwoorden. Er liggen concrete voorstellen klaar die, op korte en op middellange termijn, uitgevoerd kunnen worden. Enkele van

deze voorstellen herhalen wat al belicht werd in voorgaande tweejaarlijkse Verslagen en hameren nog eens op hetzelfde.

De realiteit gebiedt ons echter om lucide te blijven. Structurele maatregelen op lange termijn vragen om een diepgaandere reflectie. Ook op dit punt zijn er pistes uitgetekend. De aanbevelingen in dit Verslag, vragen om uitgediept te worden. Het Steunpunt en de deelnemers aan het overleg willen de dialoog met de kabinetten en hun administraties verder zetten en samenwerken om vooruitgang mogelijk te maken. Het zal niet eenvoudig zijn, dat beseffen alle actoren heel goed. De kwestie van de rechten van mensen in armoede hangt samen met een veelvoud aan bevoegdheden en moet vanuit dit perspectief aangepakt worden. Eén van de principes vastgelegd in het Samenwerkingsakkoord van 1998 stipuleert trouwens terecht dat armoedebestrijding een transversaal, globaal en gecoördineerd beleid vereist, over alle bevoegdheidsdomeinen heen.

Tot slot weet iedereen dat de politiek haar eigen logica volgt. Misschien verschijnt dit Verslag niet op het gunstigste moment in de legislatuur. Dat maakt niet uit, de dynamiek is in gang gezet en wordt door alle deelnemers aan het overleg met evenveel energie gedragen. Aan al deze deelnemers zou een sterk signaal gegeven kunnen worden door in toekomstige regeerakkoorden rekening te houden met de aanbevelingen en de nieuwe denk pistes van dit Verslag. De komende Interministeriële Conferentie 'Integratie in de samenleving' zou eveneens een aangewezen moment kunnen zijn om dit Verslag de nodige stimulans te geven, zodat we de concretisering zien van maatregelen die voortkomen uit een stapsgewijs opgebouwde dialoog en een benadering die focust op de effectiviteit van rechten. Omdat mensen in armoede het verdienen om als burger erkend te worden en rechten nodig hebben om hun verantwoordelijkheden op te nemen. Het is de samenleving als geheel die erbij zou winnen.